

452°F

452°F	Original	Year	07 - 2014
	Issue	Año	
	Versión	Año	
	original	Urtea	
	Versió	6	
	original		
	Bertsio		
	originala		

#11

Direction Direcció Direcció
Zuzendaritza
Marta Font & María Teresa
Vera

Monographic coordination
Coordinación del
monográfico **Coordinació**
del monogràfic
Monografikoaren
coordinazioa
Bernat Padró Nieto

Editorial board Consejo
de redacción **Consell**
de redacció **Erredakzio**
Kontseilua

Elixabete Ansa-Goicoechea,
Izaro Arroita, Marta Font,
Atenea Isabel González, Max
Hidalgo, Albert Jomet, Xavier
Ortells-Nicolau, Bernat Padró
Nieto, Katarzyna Paszkiewicz,
Diego Santos, María Teresa
Vera, Iraitz Urkulo, Elizabeth
Walz.

International Advisory Board
Comité científico **Comitè**
científic Batzorde zientifikoa

Tomás Albaladejo, Iñaki
Adekoa, Ana Luisa Baquero,
Luis Beltrán, Josu Bijuesca,
Luis Alberto Blecua, Túa
Blesa, Miguel Cabanes,
Vera Castiglione, Pedro
M. Cátedra, Francisco
Chico, Isabel Olúa, Américo
Cristóbal, Perfecto Cuadrado,
Joseba Gabilondo, Javier
Guerrero, Germán Gullón, Jon
Kortazar, Manuel Martínez,
Annalisa Mirizio, Mara Negrón,
Rafael Núñez, Mari Jose
Olaziregi, Manel Ollé, Alex
Padamsee, J. A. Pérez
Bowie, Jaume Peris, Genara
Pulido, David Roas, Rosa
Romojaro, Hugo Salcedo, M^a
Eugenia Steinberg, Enric Sullà,
Meri Torras, Darío Villanueva.

Publishers Entidad editora
Entitat editora Argitaratzailea
Asociación Cultural 452^ºF
Universitat de Barcelona

Email adress Direcció
electrónica **Correu electrònic**
Helbide elektronikoa
revista@452f.com

Postal address Direcció
postal **Direcció postal**
Helbidea
CRAI Unitat de Projectes
Universitat de Barcelona
Baldri Reixac, 2, 08028,
Barcelona

ISSN
2013-3294

Legal **Legala**
Licencia Reconocimiento-No
comercial-Sin obras derivadas
3.0 de Creative Commons

EDITORIAL **en-**

Comparative Iberian Literatures

The monographic section of *452°* eleventh issue revolves around an especially controversial and complex theme: the literary and cultural relationships inside the Iberian Peninsula, a thread of intellectual networks in constant dialogue and tension. A revisioning of the different Iberian cultures from a comparative paradigm emerges as a historical imperative as they cannot be fully understood in isolation. The methodological dimension of such comparative perspective calls into question institutionalized perspectives that have long cultivated the mutual ignorance of these cultural traditions. The growing critical interest in Iberian Studies thus responds to an incomplete task, an urgent one given the current political and social challenges. The field of Iberian Studies still has a long path ahead in its literary aspect: we find scarce examples of a comparative approach towards Iberian literatures in the academic world. Such neglect derives not only from a lack of academic tradition, but is also symptomatic of academic participation in institutional qualms about approaching notions such as the Spanish State, the Iberian Peninsula, or Europe from a pluralistic standpoint about, rather than from certain positions of power which, in turn, are not unrelated to the different Iberian languages' development of literature. This monographic issue is motivated by the conviction that Comparative Literature cannot be undertaken in abstract terms, without acknowledging particular contexts of the production, readership and circulation of texts. The large catalogue of complex relationships among Iberian literatures therefore constitutes fertile ground for Comparative Literature, especially studied alongside Intellectual History and the Sociology of Literature, areas from which a renovation of traditional Literary Studies, characterized by historiographical positivist approaches, is emerging—and deservedly so. Still, the proliferation of substitutes for Comparative Literature poses a risk, in reducing the disciplinary scope to a mere juxtaposition of linear literary histories. Even when notions such as “system” or “literary field” are invoked, they are identified with national literature, thus reproduce precisely those obsolete models which Comparative Literature and Literary Theory mean to problematize.

In this regard, the two invited articles that open the monographic section, written by recognized specialist in the field, Arturo Casas (Universidade de Santiago de Compostela) and Antoni Martí Monterde

(Universitat de Barcelona), are particularly relevant. Complementary and in dialogue, Casas's text provides a methodological proposal, while Martí Monterde's text contributes a case study in which the contact among Iberian literary and cultural systems sets the stage for a questioning of their hierarchies.

The multiple problems that arise from the context of Iberian literatures demand a complex repertoire of conceptual tools. Arturo Casas has generously allowed the publication of his influential article "Constituição de uma História literária de base sistémica: o sistema cultural como objecto de análise histórica no programa de investigação de Itamar Even-Zohar," published in Galician and translated for the first time by 452°F into the four languages of the journal. The markedly theoretical text tackles a deep reassessment of literary history, as demanded by complex objects of study that cannot be reduced to linear narratives, as in the case of Comparative Iberian Literatures. Even-Zohar's polysystems theory can be particularly useful, in this sense, as it offers a cultural-historical methodology that can be applied to the historiographical treatment of systems in close relationship, or those in a situation of dependence or minoritization. Casas offers a brief history of the challenges that literary theory has posed to literary historiography in the 20th century. Firstly, he revives the reflection, stemming both from literary history and historiography, regarding the relationship between narrative and the institutional function of historical disciplines. Secondly, Casas reassesses literary history from semiotic premises, systemic theories, and Bordieu's sociology of literature. With it, he reveals the existence of four challenges for a comparativist literary history: 1) the demarcation of the different systems or fields, and 2) the interactions within systems as well as among systems of different hierarchies and degrees; 3) the concretion of the different positions that make up a system; and, most importantly, 4) the way in which the synchronic study of the system incorporates diachronic dynamics as well.

Antoni Martí Monterde's article "¿Dónde está el Meridiano? Guillermo de Torre y Agustí Calvet 'Gaziel': un diálogo frustrado", revisits a well-known polemic about "Meridiano intelectual" that erupted in 1927 after the publication of an editorial in *La Gaceta Literaria* titled "Madrid, meridiano intelectual de Hispanoamérica." Martí Monterde adds a novel point of view by reading this polemic from a peninsular perspective, touching upon the different Iberian literary systems, their relationships, and debates about the hierarchization of determinant points in these frameworks. Martí Monterde recovers a framework in which this failed dialogue constitutes a moment in its intellectual history. Gaziel's intervention in the debate—from the point of view of a Catalan writer in favor of Iberianism—questioned the symbolic hegemony of Madrid in the literary polysystem of literature in Spanish, not only in the scope of Latin America but also in the Peninsula. Instead, Gaziel proposed a network of cultural centers—Lisbon, Santiago de Compostela, Bilbao and most of all, Barcelona—which could stand as "intellectual meridians." Gaziel's intervention was neither acknowledged nor answered by any of the main protagonists in the polemic, Guillermo de Torre and Giménez Caballero. Against this backdrop, Martí Monterde underscores the contradiction between the uniform definition of Spanish literature honed in *La Gaceta Literaria*, to and the project announced in the journal's subtitle: "Iberian, American and International".

Most researchers working on Iberianism have tended to privilege its historical and political character. In his article, Santiago Pérez Isasi (Universidade de Lisboa) argues for its literary dimension. In "Literatura, iberismo(s), nacionalismo(s): Apuntes para una historia del iberismo literario (1868-1936)," Pérez Isasi argues for the development of Iberian Studies that brings back the figure of the writer as an intellectual active in the debates on the relationships among the Peninsular cultures from the standpoint of literary interventions. He defends the existence of a cultural Iberianism configured by some of the most important names of Iberian literatures, sums up their most relevant statements and sketches a panorama of the implications of a cultural Iberianism centered on the Portugal-Spain axis.

In "Traveling through Time and Space: Saramago, Cervantes and the Chivalric Tradition," Christina I. McCoy (University of Texas at Austin) examines José Saramago's novel *A Jangada de Pedra* (1986), a case of literary writing that refers to a shared Iberian tradition. For McCoy, Saramago emphasizes the impossibility of articulating a unilateral Iberian identity, thus problematizing the relationships between Portugal, Spain and Europe.

The politics of translations, an unavoidable topic for Comparative Literature, necessarily show up in any study of Iberian literatures. Translation is one of the practices with the strongest power to shape the history of culture, and the corpus of translations constitutes one of the systemic factors configuring any polysystem. Diana Cullell (University of Liverpool) studies the bilingual works of Catalan poet Joan Margarit, who began writing in Spanish and later turned to Catalan in the 1980s. In "Crossing Borders: Identity and Culture in Translation in Joan Margarit's Bilingual Poetry," Cullell examines bilingual editions of Margarit's works, which according to the author were created simultaneously in both languages rather than as a self-translation. Cullell also analyzes Margarit's successful reception in both literary systems, as well as the authorial position projected by Margarit in each. Whereas bilingual publishing—prompted by changes in the Catalan editorial landscape—follows a logic of identity in the scope of Catalan literature, the success of these editions in the Spanish field is indebted to their connection with dominant poetic groups, united by the notion of "poetry of experience."

The configuration of literary systems responds to heterogeneous interests, including political and economic powers, such that institutions and the market act as intermediaries between social forces and the cultural repertoire. This is manifest in María Ayllón Barasoain's (Universidad de Salamanca) "La cultura como mercancía. Una aproximación a los *novísimos* desde la perspectiva adorniana de la industria cultural", in which she underscores the political and economic dynamics that determine the elaboration of the canon. The anthology *Nueve novísimos poetas españoles* (1970), revisited from the perspective of a "cultural industry," emerges as an example of power relations profoundly affected by the market. The appearance of the group is thus consistent with the general dynamics of the process of democratization, which required icons of reconciliation and myths of cultural regeneration, such as literary awards, a celebrated return of exiles and the boom of the Latin American novel, in order to produce an official literature which was modern, cosmopolitan and conciliatory. The fact that a large part of the authors in the anthology were Catalan was very important, as it helped promote an image of European openness, symbolized by Barcelona, in opposition to a Castilian model, associated with regional realism.

This issue is rounded out by five articles featured in a miscellaneous section. In "Representar el 'problema de lo haitiano' o el problema de representar lo haitiano: una lectura de textos literarios dominicanos del 2000," Fernanda Bustamante E. (Universitat Autònoma de Barcelona) explores the key tension between hispanophilia and negrophobia in national Dominican identity through a review of a recent literary corpus. In "Aesthetics of Opposition: the Politics of Metamorphosis in Gerald Vizenor's *Bearheart*", by Seyed Mohammad Marandi (University of Tehran) and Mohsen Hanif (Kharazmi University), the authors focus on writer Gerald Vizenor and his notions of "survivance" and "terminal creeds" in the novel *Bearheart*, in which the magic realism of native traditions serves as a reassessment of identity. Mónica Molanes Rial's article (Universidade de Vigo), "Walter Benjamin en la poética dramática de Juan Mayorga," discovers the dialogue between the theoretical assumptions of Mayorga's poetics and the philosophical thinking of Walter Benjamin. Carlos Andrés Quintero Tobón (Universidad Eafit de Colombia) proposes in "Fantasía y realidad: relaciones entre palabras e imágenes en *Elogio de la madrastra* de Mario Vargas Llosa" to analyze the rhetorical use of ekphrasis and the symbolic role of images in the novel of the Peruvian author.

Jennie Rothwell (Trinity College Dublin), "From Performance to Print: Exporting Lorca through Paperback Translations of *La casa de Bernarda Alba* (1998-2012)" studies the reception of García Lorca's play in the English speaking area through its translations.

Finally, the review section devotes ample attention to the analysis of Routledge's recent publication of three volumes on World Literature, its problems and its debates, while a fourth review focuses on a recent work on Rosalía de Castro's narrative from new perspectives in Literary Studies.

With this issue, *452°F* continues and expands its aim to become a leading reference journal in Literary Theory and Comparative Literature. While the miscellaneous section illustrates the interdisciplinary dimension of Literary Theory, the monographic on Comparative Iberian Literatures emphasizes the contributions of Comparative Literature to a renovation of literary studies. In this sense, we can announce an important step, the new adscription of the journal to the Universitat de Barcelona, by which *452°F* hopes to consolidate its platform and promote the diffusion of its contents.

Bernat Padró Nieto

Literaturas Ibéricas Comparadas

La undécima entrega de *452°F* presenta un dossier dedicado a un ámbito especialmente problemático y complejo: el de las relaciones literarias y culturales en la Península Ibérica, que constituye un entramado de redes intelectuales en diálogo y tensión constantes. Sus distintas culturas no se pueden comprender plenamente por separado, de modo que emerge como imperativo histórico su revisión desde paradigmas comparativos que además, en su dimensión metodológica, discuten las perspectivas institucionalizadas que han fomentado largamente el desconocimiento mutuo de sus tradiciones. El creciente interés por parte de la crítica en los Estudios Ibéricos responde así a una tarea pendiente que los retos políticos y sociales del presente reclaman con urgencia. Sin embargo, todavía queda un gran recorrido en su dimensión literaria, ya que sólo en contadas ocasiones se ha desarrollado una orientación comparatista respecto a las literaturas ibéricas en nuestro contexto académico. Este olvido no se debe únicamente a la falta de tradición, sino que participa además de los reparos institucionales a la hora de pensar nociones como las de Estado Español, Península Ibérica o Europa desde la pluralidad y no desde ciertas posiciones de poder, que, dicho sea de paso, no son ajenas al desarrollo de las literaturas en las distintas lenguas peninsulares.

Este monográfico nace del convencimiento de que la Literatura Comparada no se puede ejercer de forma abstracta sin atender a un ámbito de producción, lectura y circulación de textos determinado. Las literaturas ibéricas presentan, en este sentido, una inmensa casuística de relaciones problemáticas harto fértiles para disciplinas como la Literatura Comparada, especialmente cuando se piensa junto a la Historia Intelectual y a la Sociología de la literatura, de las cuales está surgiendo, y debe surgir, la renovación de los Estudios Literarios tradicionales, de un carácter historiográfico marcadamente positivista. Sin embargo, habría que evitar el riesgo de la proliferación de sucedáneos de Literatura Comparada que tienden a reducir su práctica a la mera yuxtaposición de historias literarias lineales, aunque en ocasiones apelen incluso a nociones como «sistema» o «campo literario», pero identificándolas con una literatura nacional, perpetuando así los modelos obsoletos que la Literatura Comparada y la Teoría Literaria precisamente vienen a problematizar.

En este sentido, son especialmente interesantes los dos artículos invitados que abren el monográfico, realizados por dos reconocidos especialistas en el área: Arturo Casas (Universidade de Santiago de Compostela) y Antoni Martí Monterde (Universitat de Barcelona). Ambos artículos son complementarios y dialogan en varios aspectos. Si el primero plantea una propuesta de carácter metodológico, el segundo aporta el estudio de un caso concreto en el que el contacto entre sistemas literarios y culturales peninsulares marca las dimensiones de una polémica acerca de su jerarquización.

Los múltiples problemas que plantea el ámbito de las literaturas ibéricas exigen un repertorio complejo de herramientas conceptuales. Arturo Casas nos ha cedido generosamente su importante artículo «Constituição de umha História literária de base sistémica: o sistema cultural como objecto de análise histórica no programa de investigação de Itamar Even-Zohar», publicado en gallego y que ⁴⁵²*F* ofrece además traducido por primera vez a las cuatro lenguas de la revista. El texto, de un marcado carácter teórico, aborda un replanteamiento a fondo de la Historia literaria exigido por objetos de estudio complejos e irreductibles a narrativas lineales, como es el caso de las Literaturas Ibéricas Comparadas. La teoría de los polisistemas de Itamar Even-Zohar puede ser en este sentido decisiva en la medida en que ofrece una metodología histórico-cultural aplicable al tratamiento historiográfico de los sistemas en intensa relación, así como de los sistemas dependientes o minorizados. Casas realiza una breve historia de la problematización de la historiografía literaria por parte de la Teoría Literaria del siglo XX. Por un lado, propone recuperar la reflexión compartida entre Historia Literaria e Historiografía en lo relativo a las implicaciones entre narración y la función institucional de las disciplinas históricas. Por otro, ofrece un replanteamiento de la Historia Literaria desde premisas semióticas, las teorías sistémicas y la sociología de la literatura de Bourdieu. Todo ello revela la existencia de cuatro retos para una historia literaria comparatista: el deslinde de los diversos sistemas o campos, así como las interacciones que se dan en el seno de un sistema y entre sistemas de grados y jerarquías distintos, la concreción de las distintas posiciones que forman un sistema y, sobre todo, la forma en la que el estudio sincrónico del sistema incorpora la dinámica diacrónica.

Antoni Martí Monterde, en su artículo «¿Dónde está el Meridiano? Guillermo de Torre y Agustí Calvet “Gaziel”: un diálogo frustrado», revisita la conocida polémica del «Meridiano intelectual», surgida en 1927 a raíz del editorial de *La Gaceta Literaria* titulado «Madrid, meridiano intelectual de Hispanoamérica», pero aportando un punto de vista novedoso, el de su lectura en clave peninsular. Esta perspectiva se enmarca necesariamente en la reflexión sobre los distintos sistemas literarios peninsulares, sus relaciones y los debates sobre la jerarquía de sus coordenadas dominantes. El diálogo frustrado que Martí Monterde rescata constituye un momento de su historia intelectual. La intervención de *Gaziel* —escritor catalán partidario del iberismo— en la polémica cuestiona la hegemonía simbólica de Madrid en el polisistema literario en lengua castellana, no ya en el ámbito hispanoamericano sino también en el peninsular, proponiendo una red de centros culturales —Lisboa, Santiago de Compostela, Bilbao y, sobre todo, Barcelona— que estarían en condiciones de postularse como «meridianos intelectuales». La intervención de *Gaziel* no fue registrada ni respondida por los protagonistas de la polémica —Guillermo de Torre y Giménez Caballero—. En este marco, Martí Monterde pone de manifiesto la definición monológica de la literatura española esgrimida desde *La Gaceta Literaria*, en clara contradicción con el proyecto postulado desde su subcabecera: ibérico, americano e internacional.

La reivindicación de la dimensión literaria del iberismo, largamente desatendida por los estudiosos, que han tendido a privilegiar su carácter histórico y político, es el objetivo del artículo de Santiago Pérez Isasi (Universidade de Lisboa): «Literatura, iberismo(s), nacionalismo(s): Apuntes para una historia del iberismo literario (1868-1936)». Pérez Isasi aboga por el desarrollo de unos Estudios Ibéricos que recuperen la

peninsulares desde formas de intervención propias de la literatura. Postula la existencia de un iberismo cultural promulgado por algunos de los principales protagonistas de las literaturas ibéricas, realiza un recorrido por sus formulaciones más relevantes y traza un panorama de las implicaciones de un iberismo cultural centrado en el eje Portugal-España.

Christina I. McCoy (University of Texas at Austin) nos ofrece en «Traveling Through Time and Space: Saramago, Cervantes and the Chivalric Tradition» el estudio de un caso particular de escritura literaria que remite a una tradición ibérica compartida, el de la novela *A Jangada de Pedra* (1986) de José Saramago. Según McCoy, Saramago enfatiza la imposibilidad de articular una identidad ibérica unilateral, problematizando así las relaciones entre Portugal, España y Europa.

La política de traducciones, un campo inevitable de la Literatura Comparada, no puede ser omitida en los estudios de literaturas ibéricas. La traducción es una de las prácticas con mayor fuerza modeladora de la historia de la cultura, y el corpus de las traducciones constituye uno de los factores sistémicos que configuran todo polisistema. Diana Cullell (University of Liverpool) nos ofrece en su artículo «Crossing Borders: Identity and Culture in Translation in Joan Margarit's Bilingual Poetry» el estudio del caso de las obras bilingües del conocido poeta catalán, que inició su carrera en los años sesenta en castellano y la continuó a partir de los ochenta en catalán. Cullell plantea la función de las ediciones bilingües de Margarit, que según el autor responden más a una escritura simultánea en ambas lenguas que a una práctica de autotraducción. Analiza también los elementos que le permiten lograr una recepción exitosa en ambos campos literarios, así como la figura autorial que el propio Margarit proyecta en cada uno de ellos. Las publicaciones bilingües —motivadas por cambios en el mundo editorial catalán—, si por un lado responden a una lógica identitaria en el campo literario catalán, por otro deben parte de su éxito en el campo español a su alineamiento con los grupos poéticos dominantes, unidos por el tópico de la «poesía de la experiencia».

La configuración de los sistemas literarios responde a intereses heterogéneos, en los que no está exento el poder político y económico, de modo que las instituciones y el mercado constituyen grandes intermediarios entre las fuerzas sociales y los repertorios culturales. Un caso en el que ello se pone de manifiesto es el que estudia María Ayllón Barasoain (Universidad de Salamanca) en su artículo «La cultura como mercancía. Una aproximación a los *novísimos* desde la perspectiva adorniana de la industria cultural», en el que pone de relieve las dinámicas políticas y económicas que determinan la configuración del canon. La antología *Nueve novísimos poetas españoles* (1970), revisada en clave de la «industria cultural», se revela como ejemplo de relaciones de poder profundamente mercantilizadas. Su aparición se integra así en una dinámica general dominada por un proceso de democratización que requería iconos de reconciliación y mitos de regeneración cultural, en los que se inscribieron los premios literarios, la mediática vuelta de los exiliados y el *boom* de la novela hispanoamericana, articulando así una literatura oficial que respondía a una imagen moderna, cosmopolita e integradora. El hecho de que gran parte de los autores antologados fueran catalanes ejerció una función en este sentido: fomentar una imagen de aperturismo europeo representado por la ciudad de Barcelona, opuesta a un modelo castellano asociado al realismo regional.

Completa este número una sección miscelánea integrada por cinco artículos. «Representar el “problema de lo haitiano” o el problema de representar lo haitiano: una lectura de textos literarios dominicanos del 2000», de Fernanda Bustamante E. (Universitat Autònoma de Barcelona), explora la tensión entre hispanofilia y negrofobia como bases de la identidad nacional dominicana a través del análisis de un corpus literario de reciente aparición. «Aesthetics of Opposition:

the Politics of Metamorphosis in Gerald Vizenor's *Bearheart*», escrito a dos manos por Seyed Mohammad Marandi (University of Tehran) y Mohsen Hanif (Kharazmi University), se centra en el novelista Gerald Vizenor y su nociones filosófico-políticas de «survivance» y «terminal creeds» en su novela *Bearheart*, en la que el realismo mágico que aporta el folklore nativo funciona como replanteamiento identitario. El artículo de Mónica Molanes Rial (Universidade de Vigo), titulado «Walter Benjamin en la poética dramática de Juan Mayorga», revela el diálogo entre los presupuestos teóricos de la poética dramática del autor con el pensamiento filosófico de Walter Benjamin. Carlos Andrés Quintero Tobón (Universidad Eafit de Colombia) propone en «Fantasía y realidad: relaciones entre palabras e imágenes en *Elogio de la madrastra* de Mario Vargas Llosa» el análisis del uso retórico de la éfrasis en la novela del escritor peruano, así como las funciones simbólicas que cumplen en ella las imágenes. Jennie Rothwell (Trinity College Dublin), en «From Performance to Print: Exporting Lorca through Paperback Translations of *La casa de Bernarda Alba* (1998-2012)», estudia la recepción de la obra de García Lorca en el ámbito anglosajón a través de sus traducciones.

Cierran el número 11 de *452°F* cuatro reseñas. Tres de ellas informan de la publicación por parte de la editorial Routledge de tres volúmenes dedicados a la World Literature, sus problemas y sus debates; y la cuarta hace lo propio con un reciente libro que revisa la narrativa de Rosalía de Castro desde las nuevas perspectivas críticas que ofrecen los Estudios Literarios.

Con el presente número, la revista *452°F* continúa y amplía un proyecto con vocación de consolidación como una de las revistas de Teoría Literaria y Literatura Comparada de referencia. Los artículos de la sección miscelánea son un claro ejemplo de la dimensión interdisciplinar de la Teoría Literaria, mientras que los del monográfico Literaturas Ibéricas Comparadas ofrecen un caso concreto de la necesidad de estas disciplinas para la renovación de los Estudios Literarios. En este sentido podemos anunciar el importante paso que supone la nueva adscripción a la Universitat de Barcelona, que procura afianzar nuestra plataforma y fomentar la difusión de sus contenidos.

Bernat Padró Nieto

Literatures Ibèriques Comparades

L'onzena entrega de *452°F* presenta un dossier dedicat a un àmbit especialment problemàtic i complex: el de les relacions literàries i culturals a la Península Ibèrica, que constitueix un teixit de xarxes intel·lectuals en diàleg i tensió constants. Les seves diverses cultures no poden ser compreses plenament per separat, de manera que emergeix com a imperatiu històric la seva revisió des de paradigmes comparatistes que, a més, en la seva dimensió metodològica discuteixen les perspectives institucionalitzades que han fomentat llargament el desconeixement mutu de les seves tradicions. El creixent interès per part de la crítica en els Estudis Ibèrics respon així a una tasca pendent que els reptes polítics i socials del present reclamen amb urgència. Tot i així queda encara un gran recorregut en la seva dimensió literària, ja que només en contades ocasions s'ha dut a terme una orientació comparatista respecte a les literatures ibèriques en el nostre context acadèmic. Aquest oblit no es deu únicament a la manca de tradició, sinó que participa de les objeccions institucionals a l'hora de pensar nocions com les d'Estat Espanyol, Península Ibèrica o Europa des de la pluralitat i no des de certes posicions de poder que, sigui dit de pas, no són alienes al desenvolupament de les literatures en les diverses llengües peninsulars.

Aquest monogràfic neix del convenciment que la Literatura Comparada no es pot exercir de forma abstracta sense atendre un àmbit de producció, lectura i circulació de textos determinat. Les literatures ibèriques presenten en aquest sentit una immensa casuística de relacions problemàtiques considerablement fèrtils per disciplines com la Literatura Comparada, especialment quan es pensa juntament amb la Història Intel·lectual i la Sociologia de la literatura, de les quals està sorgint, i ha de sorgir, la renovació dels Estudis Literaris tradicionals, d'un caràcter historiogràfic marcadament positivista. Tot i així cal evitar els riscos de la proliferació de sucedanis de Literatura Comparada que tendeixen a reduir la seva pràctica a la mera juxtaposició d'històries literàries lineals encara que en ocasions apel·lin a nocions com les de «sistema» o «camp literari», però identificant-les amb una literatura nacional, perpetuant així els models obsolets que la Literatura Comparada i la Teoria Literària venen precisament a problematitzar.

En aquest sentit són especialment interessants els dos articles convidats que obren el monogràfic, realitzats

per dos reconeguts especialistes de l'àrea: Arturo Casas (Universidade de Santiago de Compostela) i Antoni Martí Monterde (Universitat de Barcelona). Els dos articles són complementaris i dialoguen en diversos aspectes. Si el primer planteja una proposta de caràcter metodològic, el segon aporta l'estudi d'un cas concret en el que el contacte entre sistemes literaris i culturals peninsulars marca les dimensions d'una polèmica sobre la seva jerarquizació.

Els múltiples problemes que planteja l'àmbit de les literatures ibèriques exigeixen un repertori complex d'eines conceptuals. Arturo Casas ens ha cedit generosament el seu important article «Constituiçom de umha Història literària de base sistèmica: o sistema cultural como objecto de análise histórica no programa de investigaçom de Itamar Even-Zohar», publicat en gallec i que *452^oF* ofereix a més traduït per primer cop a les quatre llengües de la revista. El text, d'un marcat caràcter teòric, aborda un replantejament a fons de la Història literària exigida per objectes d'estudi complexos i irreductibles a narratives lineals, com és el cas de les Literatures Ibèriques Comparades. La teoria dels polisistemes d'Itamar Even-Zohar pot ser en aquest sentit decisiva en la mesura que ofereix una metodologia històrico-cultural aplicable al tractament historiogràfic de sistemes en intensa relació, així com de sistemes dependents o minoritzats. Casas realitza una breu història de la problematització de la historiografia literària per part de la Teoria Literària del segle XX. Per una banda proposa recuperar la reflexió compartida entre Història Literària i Historiografia pel que fa a les implicacions entre narració i la funció institucional de les disciplines històriques. Per l'altra, ofereix un replantejament de la Història Literària des de premisses semiòtiques, les teories sistèmiques i la sociologia de la literatura de Bourdieu. Tot plegat revela l'existència de quatre reptes per una història literària comparatista: la delimitació dels diversos sistemes o camps, així com les interaccions que es donen en el sí d'un sistema i entre sistemes de graus i jerarquies diferents, la concreció de les diverses posicions que formen un sistema i, sobretot, la forma en la que l'estudi sincrònic del sistema incorpora la dinàmica diacrònica.

Antoni Martí Monterde, en el seu article «¿Dónde está el Meridiano? Guillermo de Torre y Agustí Calvet "Gaziel": un diálogo frustrado», revisita la coneguda polèmica del «Meridiano intelectual», sorgida el 1927 arrel de l'editorial de *La Gaceta Literaria* titulat «Madrid, meridiano intelectual de Hispanoamérica», però tot aportant un punt de vista novedós, el de la seva lectura en clau peninsular. Aquesta perspectiva s'emmarca necessàriament en la reflexió sobre els diversos sistemes literaris peninsulars, les seves relacions i els debats sobre la jerarquia de les seves coordenades dominants. El diàleg frustrat que Martí Monterde recupera constitueix un moment de la seva història intel·lectual. La intervenció de *Gaziel* —escriptor català partidari de l'iberisme— a la polèmica qüestiona l'hegemonia simbòlica de Madrid en el polisistema literari en llengua castellana, no només en l'àmbit hispanoamericà sinó també en el peninsular, proposant així una xarxa de centres culturals —Lisboa, Santiago de Compostela, Bilbao i, sobretot, Barcelona— que estarien en condicions de postular-se com a «meridians intel·lectuals». La intervenció de *Gaziel* no va ser registrada ni resposta per part dels protagonistes de la polèmica —Guillermo de Torre i Giménez Caballero—. En aquest marc Martí Monterde posa de manifest la definició monològica de la literatura espanyola esgrimida des de *La Gaceta Literaria*, en clara contradicció amb el projecte postulat des de la seva subcapçalera: ibèric, americà i internacional.

La reivindicació de la dimensió literària de l'iberisme, llargament desatada pels estudiosos, que han tendit a privilegiar el seu caràcter històric i polític, és l'objectiu de l'article de Santiago Pérez Isasi (Universidade de Lisboa): «Literatura, iberismo(s), nacionalismo(s): Apuntes para una historia del iberismo literario (1868-1936)». Pérez Isasi aboga pel desenvolupament d'uns Estudis Ibèrics que recuperin la figura de l'escriptor

com a intel·lectual que participa en els debats sobre les relacions entre les cultures peninsulars des de formes d'intervenció pròpies de la literatura. Postula l'existència d'un iberisme cultural promulgat per alguns dels principals protagonistes de les literatures ibèriques, realitza un recorregut per les seves formulacions més rellevants i traça un panorama de les implicacions d'un iberisme cultural centrat en l'eix Portugal-Espanya.

Christina I. McCoy (University of Texas at Austin) ens ofereix a «Traveling Through Time and Space: Saramago, Cervantes and the Chivalric Tradition» l'estudi d'un cas particular d'escriptura literària que remet a una tradició ibèrica compartida, el de la novel·la *A Jangada de Pedra* (1986) de José Saramago. Segons McCoy, Saramago emfatitza la impossibilitat d'articular una identitat ibèrica unilateral, problematitzant així les relacions entre Portugal, Espanya i Europa.

La política de traduccions, un camp inevitable de la Literatura Comparada, no pot ser omesa en els estudis de literatures ibèriques. La traducció és una de les pràctiques amb major força modeladora de la història de la cultura, i el corpus de les traduccions constitueix un dels factors sistèmics que configuren tot polisistema. Diana Cullell (University of Liverpool) ens ofereix en el seu article «Crossing borders: Identity and Culture in Translation in Joan Margarit's Bilingual Poetry» l'estudi del cas de les obres bilingües del conegut poeta català, que va iniciar la seva carrera als anys seixanta en castellà i la va continuar a partir dels vuitanta en català. Cullell planteja la funció de les edicions bilingües de Margarit, que segons l'autor responen més a una escriptura simultània en les dues llengües que a una pràctica d'autotraducció. Analitza també els elements que li permeten assolir una recepció exitosa en ambdós camps literaris, així com la figura autorial que el propi Margarit projecta en cadascun d'ells. Les publicacions bilingües —motivades per canvis en el món editorial català—, si per una banda responen a una lògica identitària en el camp literari català, per altra deuen part del seu èxit en el camp espanyol al seu alineament amb les grups poètics dominants, units pel tòpic de la «poesía de la experiencia».

La configuració dels sistemes literaris respon a interessos heterogenis, en els que no està exent el poder polític i econòmic, de manera que les institucions i el mercat constitueixen grans intermediaris entre les forces socials i els repertoris culturals. Un cas en el que es posa de manifest és el que estudia María Ayllón Barasoain (Universidad de Salamanca) al seu article «La cultura como mercancía. Una aproximación a los *novísimos* desde la perspectiva adorniana de la industria cultural», en el que posa de relleu les dinàmiques polítiques i econòmiques que determinen la configuració del canon. L'antologia *Nueve novísimos poetas españoles* (1970), revisada en clau de la «indústria cultural», es manifesta com a exemple de relacions de poder profundament mercantilitzades. La seva aparició s'integra així en una dinàmica general dominada per un procés de democratització que requeria icones de reconciliació i mites de regeneració cultural, en els que s'inscriuen els premis literaris, el mediàtic retorn dels exiliats i el *boom* de la novel·la hispanoamericana, articulant així una literatura oficial que responia a una imatge moderna, cosmopolita i integradora. El fet que gran part dels autors antologats fossin catalans va exercir una funció en aquest sentit: fomentar una imatge d'aperturisme europeu representat per la ciutat de Barcelona, oposada a un model castellà associat al realisme regional.

Completa aquest número una secció miscelània integrada per cinc articles. «Representar el "problema de lo haitiano" o el problema de representar lo haitiano: una lectura de textos literarios dominicanos del 2000», de Fernanda Bustamante E. (Universitat Autònoma de Barcelona), explora la tensió entre hispanofília i negrofòbia com a base de la identitat nacional dominicana a través de l'anàlisi d'un corpus literari d'aparició recent. «Aesthetics of Opposition: the Politics of Metamorphosis in Gerald Vizenor's *Bearheart*»,

escrit a dues mans per Seyed Mohammad Marandi (University of Tehran) i Mohsen Hanif (Kharazmi University), se centra en el novel·lista Gerald Vizenor i les seves nocions filosòfico-polítiques de «survivalance» i «terminal creeds» en la seva novel·la *Bearheart*, en la que el realisme màgic que aporta el folklore natiu funciona com a replantejament identitari. L'article de Mónica Molanes Rial (Universidade de Vigo), titulat «Walter Benjamin en la poética dramática de Juan Mayorga», revela el diàleg entre els pressupostos teòrics de la poètica dramàtica de l'autor amb el pensament filosòfic de Walter Benjamin. Carlos Andrés Quintero Tobón (Universidad Eafit de Colombia) proposa a «Fantasía y realidad: relaciones entre palabras e imágenes en *Elogio de la madrastra* de Mario Vargas Llosa» l'anàlisi de l'ús retòric de l'ècfrasi a la novel·la de l'escriptor peruà, així com les funcions simbòliques que hi duen a terme les imatges. Jennie Rothwell (Trinity College Dublin), a «From Performance to Print: Exporting Lorca through Paperback Translations of *La casa de Bernarda Alba* (1998-2012)», estudia la recepció de l'obra de García Lorca en l'àmbit anglosaxó a través de les seves traduccions.

Tanquen el número 11 de *452°F* quatre ressenyes. Tres d'elles informen de la publicació per part de l'editorial Routledge de tres volums dedicats a la World Literature, els seus problemes i els seus debats; i la quarta fa el mateix amb un llibre recent que revisa la narrativa de Rosalía de Castro des de les noves perspectives crítiques que ofereixen els Estudis Literaris.

Amb el present número, la revista *452°F* continua i amplia un projecte amb vocació de consolidació com a una de les revistes de Teoria Literària i Literatura Comparada de referència. Els articles de la secció miscelània són un clar exemple de la dimensió interdisciplinària de la Teoria Literària, mentre que els del monogràfic «Literatures Ibèriques Comparades» ofereixen un cas concret de la necessitat d'aquestes disciplines per a la renovació dels Estudis Literaris. En aquest sentit podem anunciar l'important pas que suposa la nova adscripció a la Universitat de Barcelona, que procura afermar la nostra plataforma i fomentar la difusió dels seus continguts.

Bernat Padró Nieto

EDITORIALA - eu-

Literatura iberiko konparatuak

452^oFko hamaikagarren aleak bereziki konplexu eta problematikoak den gai bati eskaini dio bere dossierra: Iberiar penintsulako erlazio literario eta kulturei; elkarrizketa eta tentsio etengabeen aurkitzen diren sare intelektual hauei, hain zuzen. Banaka, Iberiar penintsularen kultura desberdinak ezin ditzakegu guztiz ulertu, inperatibo historikotzat hartu dugu, beraz, kultura hauen berraztertzea paradigma konparatiboak kontuan harturik; hau da, kultura desberdinen arteko ezjakintasuna sustatu duten ikuspegi instituzionalak eztabaidan jartzen dituzten paradigma konparatiboak kontuan harturik. Kritikariek Ikasketa Iberikoetan gero eta interes handiago dute eta interes hau erronka politiko eta sozialek erreklamatzeko dituzten berehalako eginbeharren ondorio bezala ulertu dezakegu. Hala ere, literaturari dagokionez oraindik ibilbide luze bat dugu egiteko, oso gutxitan egin baitugu gure inguru akademikoan literatura iberiarren ikerketa konparatiboa. Hutsune hau ez da soilik tradizio falta baten ondorio. Instituzioek ere eragozpenak jarri dituzte "Estatu espainola", "Iberiar penintsula" edo "Europa" bezalako nozioak, botere posizio batzuetatik pentsatu ordez, pluralitateak pentsatzeko. Botere posizio horiek, gainera, ez dira batere arrotzak penintsulako hizkuntza desberdinen literaturen garapenean.

Monografiko honek, testuen produkzio, irakurketa eta zirkulazio jakin batez arduratu gabe, Literatura konparatua era abstraktu batean ezin daitekeela gauzatu uste du. Iberiar literaturek Literatura Konparatua bezalako diziplina baterako oso emankorrak diren erlazio problematikoak azaltzen dituzte, bereziki Historia Intelektualarekin eta Literaturaren Soziologiarekin harremanetan jartzen direnean, azken hauetatik sortu behar delarik Ikerketa Literarioen berrikuntza, oso positibista izan den izaera historiografikotik askatuz. Hala ere, Literatura konparatuaren ordezkoen ugaltzeak saihestu beharko genituzke, izan ere, hauek Literatura Konparatuaren zeregina historia literario linealen justaposizio batera murrizten dute —nahiz eta batzuetan "sistema" edo "arlotu literario" bezalako nozioak erabili; hori bai, literatura nazional batekin identifikatuz eta ondorioz, Literatura Konparatuak eta Teoria Literarioak bukatutzat hartzen dituzten ereduak jarraipena emanez.

Horrela, oso interesgarriak iruditzen zaizkigu monografikoa irekitzen duten lehenengo bi artikulua, arlo honetan espezialista ezagunak diren bi autoreek idatzitakoak: Arturo Casas (Universidade de Santiago de Compostela) eta Antoni Martí Monterde (Universitat de Barcelona). Bi artikulua hauek elkarren osagarri dira hainbat alorretan eta bien artean elkarriketa bat ematen dela esan genezake. Lehenengoak metodologikoa den proposamen bat eskaintzen du, eta bigarrenak, kasu konkretu baten ikerketa; bertan, kontaktuan dauden penintsulako sistema literario eta kulturalen arteko hierarkizazioaren polemika aurkezten zaigu.

Literatura iberiarren arloak azaltzen dituen hainbat gatazkak tresna kontzeptual konplexu baten beharra dute. Arturo Casasek artikulua garrantzitsu bat eskaintzen digu eskuzabaltasunez, “Constitución de una historia literaria de base sistemática: el sistema cultural como objeto de análisis histórico en el programa de investigación de Itamar Even-Zohar”, galizieran azaldua eta *452°F* aldizkariak lehen aldiz lau hizkuntzatan eskaintzen diguna. Joera teoriko markatu batekin, testuak Historia literarioaren berrikuste sakon bati ekiten dio, narrazio linealera murriztu ezin daitezkeen objektu konplexuak kontutan harturik —Iberiar literatura konparatuen kasua bezala. Helburu hau lortzeko Itamar Even-Zohararen polisistemen teoria erabakigarria izan daiteke, izan ere, teoria honek eskaintzen duen metodologia historiko-kulturala elkar erlazionaturik dauden edo minorizaturik, nahiz dependenteak diren sistemen tratamendu historiografikoari aplikatu diezaiokegu. Casasek XX. mendeko Teoria Literarioaren bidez literatur historiografiaren problematizazioaren historia labur bat egiten du. Alde batetik, Historia Literarioak eta Historiografiak pentsamendu mailan duten berezotasuna aztertzen du narrazio eta diziplina historikoen funtzio instituzionalaren arteko inplikazioak kontutan harturik. Bestetik, premisa semiotiko, teoria sistemiko eta Bourdieuren literaturaren soziologiaren ikuspuntutik, Historia Literarioaren berraurkezpen bat eskaintzen du. Honek guztiak konparatiboa den historia literario batentzako lau erronka daudela ohartarazten digu: 1) sistema edo alorren mugaketa, 2) sistema baten barruan nahiz gradu eta hierarkia desberdineko sistemen artean ematen diren interakzioen mugaketa, 3) sistema bat osatzen duten posizio desberdinak zehaztea eta, batez ere, 4) sistemaren ikerketa sinkronikoak dinamika diakronikoa barneratzen duen modua zehaztea.

Antoni Martí Monterdek, “¿Dónde está el Meridiano? Guillermo de Torre y Agustí Calvet ‘Gaziel’: un diálogo frustrado” artikuluan, “Meridiano intelektualaren” polemika ezaguna berreskuratzen du, 1927an sortu zena *La Gaceta Literaria*ren editorial batean, “Madrid, meridiano intelectual de Hispanoamérica”-n hain zuzen, baina ikuspegi berri bat landuz, penintsularra den irakurketa baten bidez. Ikuspuntu hau, nahitaez, literatura penintsularreko sistema desberdinen hausnarketan kokatzen da; beraien arteko erlazioetan eta beraien arteko koordinatu nagusien hierarkiari buruzko eztabaidan. Monterdek berreskuratzen duen elkarriketa zapuztua bere historia intelektualaren une bat da. Polemika honetan *Gaziel*en partaidetzak—Iberismoaren alde dagoen Kataluniako idazleak erdarazko polisistema literarioan Madrilek duen hegemonia sinbolikoa jartzen du zalantzan, ez hispanoamerikarra den esparruan soilik, baita eremu penintsularrean ere, gune kulturalen sare bat proposatuz —Lisboa, Konpostelako Santiago, Bilbo eta, batez ere, Bartzelona— “meridiano intelektual” izateko kondiziotan daudelarik. *Gaziel*en partaidetzak ez zuen erantzunik jaso polemikako protagonisten aldetik —Guillermo de Torre eta Giménez Caballeroren aldetik. Marku honetan Martí Monterdek *La Gaceta*tik Espainiako literaturari buruz eskaintzen den definizio monologikoa azaltzen du, kontradikzioan jarriz proiektuaren azpitoluak proposatzen duena: iberikoa, amerikanoa eta internazionala izatea.

Santiago Pérez Isasiren artikulua, “Literatura, iberismo(s), nacionalismo(s): Apuntes para una historia del iberismo literario (1868-1936)”, iberismoak duen dimentsio literarioa aldarrikatzen du, luzez jakintsuek aztertu gabea haren izaera historikoa eta politikoari arreta gehiago jarri ondoren. Pérez Isasik intelektualak den idazlearen figura garatuko duen Ikasketa Iberikoen aldarrikapena egiten du. Idazle intelektual honek

kultura penintsularren arteko erlazioei buruzko eztabaidetan parte hartzen du literaturari dagokion tokitik. Horrela, Literatura iberikoen protagonistek osatutako Iberismo kultural bat proposatzen du, beraien adierazpenik esanguratsuenak aurkezten ditu eta Portugal-Espainia erdigunetzat izango lukeen iberismo kultural baten ondorioen ikuspegi bat eskaintzen du.

Christina I. McCoyk (University of Texas, Austin), "Traveling Through Time and Space: Saramago, Cervantes and the Chivalric Tradition" artikuluan, tradizio literario anitz batetik sortutako idazkera literario baten azterketa eskaintzen digu, José Saramagoren *A Jangada de Pedra* (1986) eleberriarena hain zuzen. McCoyren ustez, aldebakarrekoa den identitate iberiarraren ezintasuna azpimarratzen du Saramagok bertan, Portugal, Espainia eta Europaren arteko erlazioak beraien konplexutasunean agertuz.

Itzulpenen politika, Literatura Konparatuaren ezinbesteko esparrua, ezin dezakegu iberiar literaturaren ikerketetan saihestu. Itzulpena dugu kulturaren historian indar eredugarririk handiena duen jarduera, eta itzulpenen corpusa polisistema bat osatzen duten faktore sistemikoetako bat dugu. Diana Culllek (University of Liverpool), "Crossing Borders: Identity and Culture in Translation in Joan Margarit's Bilingual Poetry" artikuluan, ezaguna den olerkari katalanaren lan elebidunak aztertzen ditu. Joan Margaritek hirurogeiko hamarkadan hasi zuen bere ibilaldia erdaraz eta laurogeiko mendetik aurrera katalanez aritu da. Culllek Margariten argitalpen elebidunak aztertzen ditu; hauek, Margariten arabera, elebiduna den idazkera baten ondorio dira, eta ez itzulpen baten ondorio. Culllek bi eremu literarioetan arrakasta izan duten elementuak ere aztertzen ditu, baita Margaritek bere buruaz islatzen duen figura ere. Itzulpen elebidunak—argitaletxe katalanen munduan izandako aldaketak direla eta— alde batetik katalan literaturako logika identitario baten ondorio dira. Gune espainolean duten arrakasta, bestetik, olerki talde dominanteekin elkartzeari zor diote, "olerkigintza esperimental" dela eta.

Sistema literarioen eraikuntzak botere politiko eta ekonomikoetatik guztiz apartaturik ez dauden interes heterogeneoei erantzuten die. Horrela, instituzioak eta merkaturak ditugu giza botere eta kulturaren errepertorioen artekoak. Maria Ayllón Barasoainek (Universidad de Salamanca), "La cultura como mercancía. Una aproximación a los novísimos desde la perspectiva adorniana de la industria cultural" artikuluan, kasu esanguratsu bat aztertzen du, kanona eratzeko izaten diren dinamika politiko eta ekonomikoak aztertuz. *Nueve novísimos poetas españoles* (1970) antologia, "industria kultural"-ren ikuspuntutik begiratuta, merkantilizaturik dauden botere erlazioen adibide izango genuke. Bere agerpena demokratizazio prozesu baten dinamikaren menpe egon zen, bakerako ikono eta kulturaren birsorkuntzaren premia zegoen garai batean. Bertan kokatu ditzakegu sari literarioak, erbesteratuen itzulera mediatikoa eta eleberririk hispanoamerikarraren *boom*a, itxura moderno, kosmopolita eta bateratzailea zuen literatura ofizial bat artikulatuz. Antologian azaltzen diren idazle gehienak katalanak izateak zentzu honetan ulertu dezakegu: Bartzelonak irudikatzen duen Europarekiko irekieraren aldarrikapena, eskualdeko errealismoarekin erlazioztatzen den gaztelarako ereduaren aurkakoa, hain zuzen.

Ale hau bost artikuluz osatutako miszelanea atalak osatzen du. Fernanda Bustamante E.-ren (Universitat Autònoma de Barcelona) "Representar el 'problema haitiano' o el problema de representar lo haitiano: una lectura de textos literarios dominicanos del 2000" artikulua argitaratu berri den corpus literario baten bidez hispanofilia eta negrofobiaren arteko tentsioa aztertzen du dominikarra den identitate nazionalaren oinarrian. Seyed Mohammad Marandi (University of Tehran) eta Mohsen Hanifek (Kharazmi University) idatzi duten "Aesthetics of Opposition: the Politics of Metamorphosis in Gerald Vizenor's *Bearheart*" artikuluan, Gerald Vizenor eleberrigilearen *Bearheart* aztertzen da Vizenor beraren "survival" eta "terminal creeds" kontzeptu filosofiko-politikoaren bidez. Eleberririk honetan natiboa den folkloreak eskaintzen duen errealismo

magikoak identitatearen lanketa berri bat eskaintzen du. Mónica Molanes Rialek (Universidade de Vigo), "Walter Benjamin en la poética dramática de Juan Mayorga" artikuluan, Walter Benjaminen pentsamentu filosofikoaren eta Mayorgaren olerkigintza dramatikoaren oinarri teorikoen arteko elkarrizketa eskaintzen digu. Carlos Quintero Tobónek (Universidad Eafit de Colombia), "Fantasía y realidad: relaciones entre palabras e imágenes en *Elogio de la madrastra* de Mario Vargas Llosa" artikuluan, ekfrasiaren erabilpen erretorikoa aztertzen du idazle perutarren eleberrian, baita irudiek bertan duten funtzio sinbolikoa ere. Jennie Rothwell (Trinity College Dublin), "From Performance to Print: Exporting Lorca through Paperback Translations of *La casa de Bernarda Alba* (1998-2012)" artikuluan, García Lorcaen lana eremu anglosaxoian izan duen harrera aztertzen du itzulpenen bidez.

452^oFko hamaikagarren ale honek lau liburuen kritikek ixten dute. Horietako hiru Routledge argitaletxeak argitaraturiko hiru liburuenak dira, World Literature-ari, hots, kontzeptuaren arazoei eta eztabaidari dedikatuak; eta laugarrena, Rosalío de Castroren eleberrigintzari buruzko liburu batena da, Ikasketa Literarioek eskaintzen duten ikuspuntu kritiko berrietatik idatzia.

Ale honekin, 452^oF aldizkariak Literatura Konparatuaren eta Teoria Literarioaren erreferentzia izateko zaletasunari jarraipen eta sendotasuna ematen dio. Mixelanea ataleko artikulua Teoria Literarioaren dimentsio interdiziplinarraren adibide garbiak dira, Literatura Iberiko Konparatuak osatzen duen monografikoa, bestalde, Ikasketa Literarioak berritzeko beharraz ohartzen gaituzte. Horrela, aditzera eman dezakegu Bartzelonako Unibertsitaterako adskripzioak gure plataforma sendotzeko eta aldizkariaren edukiak zabaltzeko aurrerakada esanguratsua ekarriko duela.

Bernat Padró Nieto

20

ARTURO CASAS

Constituição de umha História literária de base sistémica: o sistema cultural como objecto de análise histórica no programa de investigação de Itamar Even-Zohar

43

ANTONI MARTÍ MONTERDE

¿Dónde está el Meridiano? Guillermo de Torre y Agustí Calvet «Gaziel»: un diálogo frustrado

64

SANTIAGO PÉREZ ISASI

Literatura, iberismo(s), nacionalismo(s): Apuntes para una historia del iberismo literario (1868-1936)

80

CHRISTINA I. McCOY

Traveling Through Time and Space: Saramago, Cervantes and the Chivalric Tradition

93

DIANA CULLELL

Crossing Borders: Identity and Culture in Translation in Joan Margarit's Bilingual Poetry

110

MARÍA AYLLÓN BARASOAIN

La cultura como mercancía. Una aproximación a los *novísimos* desde la perspectiva adorniana de la industria cultural

mono

mis

125

FERNANDA BUSTAMANTE E.

Representar el «problema de lo haitiano» o el problema de representar lo haitiano: una lectura de textos literarios dominicanos del 2000

142

SEYED MOHAMMAD MARANDI - MOHSEN HANIF

Aesthetics of Opposition: the Politics of Metamorphosis in Gerald Vizenor's *Bearheart*

161

MÓNICA MOLANES RIAL

Walter Benjamin en la poética dramática de Juan Mayorga

178

CARLOS ANDRÉS QUINTERO TOBÓN

Fantasia y realidad: relaciones entre palabras e imágenes en *Elogio de la madrastra* de Mario Vargas Llosa

195

JENNIE ROTHWELL

From Performance to Print: Exporting Lorca through Paperback Translations of *La casa de Bernarda Alba* (1998-2012)

re

213

MAX HIDALGO NÁCHER

The Routledge Companion to World Literature

215

DIEGO SANTOS SÁNCHEZ

World Literature: Pasado, Presente y Futuro

220

XAVIER ORTELLS-NICOLAU

World Literature: a Reader

223

ALBA DEL POZO GARCÍA

Canon y subversión. La obra narrativa de Rosalía de Castro

